

Jutlus Sangastes P, 18.02.18 kell 12.00, *Invocavit*

Lektsioonid: Js 1:16–20; Mk 1:12–13

Pihikõne: vana agenda pihimanitsus lk 246

Jutlus: Hb 2:8–10, 16–18

Laulud: 80 (1–4); 316 (1–5, 6); 63 (1–3); 76 (1–4)

Aga praegu me ei näe veel, et kõik oleks talle alistatud. Ometi me näeme teda, Jeesust, kes oli tehtud pisut alamaks inglitest, nii et ta Jumala armu läbi kõigi eest maitseks surma, nüüd pärjatuna kirkuse ja auga surma kannatamise pärast. Sest Jumalale, kelle päralt on kõik ja kelle läbi on kõik, oli kohane, et ta teeks kannatuste kaudu täiuslikuks nende pääste Rajaja, selle, kes viib kirkusse palju lapsi ... Sest ega ta ometi hoolitse inglite eest, vaid ta hoolitseb Aabrahami soo eest! Seepärast ta pidigi kõiges saama vendade sarnaseks, et temast saaks halastav ja ustav ülempreester Jumala ees rahva pattude lepitamiseks. Sest seetõttu, et ta ise on kannatanud kiusatuna, võib ta aidata neid, keda kiusatakse.

Meie tänase kirjakohta taustal kumab inimese määratlus nagu see on kirjas Ps 8:4–9: Issand, „kui ma näen su taevast, su sõrmede tööd, kuud ja tähti, mis sa oled rajanud, siis mis on inimene, et sa temale mõtled, ja inimesepoeg, et sa tema eest hoolitsed? Sa tegid ta pisut alamaks Jumalast ja ehtisid teda au ja austusega. Sa seadsid ta valitsema oma kätetööd; kõik sa panid tema jalge alla, lambad, kitsed ja härjad, kõik, samuti metsloomad, taeva linnud ja mere kalad ja kõik, mis mere radadel liigub.“

See on määratlus, mis peaks meid kõiki rõõmustama: me oleme vaid pisut alamad Jumalast (LXX, kreeka keelses VT tõlkes on siin „pisut alamad inglitest“, mida kasutab ka Hb autor), oleme austatud, oleme maailma valitsejad – kogu loodus allub meile. Seejuures pole me seda staatust endale ise võtnud, vaid Jumal on selle meile andnud.

Kõik võiks sellega hästi olla, kuid reaalne elu näitab meile midagi muud. Teame, et inimene võib olla hullem kui metsloom, nii et võrdlus inglitelähedaste olenditega mõjub kohatuna. Kui vaatame enda sisse, siis ei näe me samuti mingit inglilähedust: oleme ju isegi harjunud end vabandama väljendiga „ma pole mingi ingel“.

Ehkki peaksime olema austatud, siis enamasti see välja ei paista. Austatud näib olevat vaid väiksem osa inimkonnast, kes on teadus- või kunstialal midagi saavutanud. Või sündinud aadliperekonda. Enamus inimestest aga pole austatud, pigem vastupidi – neile kipub mulje jääma, et neid pole õigupoolest kellelegi tarvis. Võib-olla siiski mõneks ajaks nende perekonnale.

Kogu loodu peaks meile alluma. Enamike loomade, lindude ja kalade puhul näibki see võib-olla nii olevat, ehkki kiskjaga ei tahaks me vist keegi kokku sattuda. Siiski ei suuda me ju ohjata suurt osa mikroorganismidest, kes põhjustavad meie haigusi ja surma. Eluta loodus ei taha samuti meile alluda: üleujutused, orkaanid ja maavärised juhtuvad ilma kelleltki luba küsimata.

Kas VT Laulik siis valetab? Või kõneleb Jumal lihtsalt kujundlikult?

Ei kumbagi! Meie kirjakoht algabki ju tõdemusega, et praegu me ei näe veel, et kõik oleks inimesele alistatud. Jumal on nimelt inimese tõesti selliseks määranud nagu lugesime. Kuid see määratlus pole lihtsalt veel maksvusele pääsenud.

Me küll ei näe veel inimese inglitelähedust, kuid me näeme Jeesus Kristust, ütleb Hb autor. Jeesus on tõepoolest saanud kõik selle, mis Jumala poolt loodud inimese määratluse juurde kuulub: me loeme evangeeliumidest, et Jeesus oli tema kaasaegsete meelest austamisväärne nagu ingel, kogu loodu kuuletus talle, nagu me Jeesuse imetegudest õpime.

Jeesus Kristus on seega ainus inimene, kes tõesti vastab Jumala antud inimese määratlusele: vaid sellise järelduse saame me Piiblit lugedes teha. Kuid häda on selles, et ka tema elu ei kulgenud paremini meie omast. Rääkimata selle maailma vähete vägevate omast. Evangeeliumidest loeme ju ka seda, kuidas Jeesust kiusati – algul vaid sõnadega, siis ka füüsiliselt. Kõik see, mida ta tõeks pidas ja õpetas, seati kahtluse alla, ning lõpuks võeti ta kinni ja hukati nagu kurjategija.

Ja juba aastasadu on inimesed pead murdnud selle üle, miks ainus Jumala kehtestatud inimese

määratlusele vastav inimene pidi surema ja veel nii häbiväärset surma. Kui oleme teoloogiat õppinud, siis teame, et Jeesus Kristus suri meie pattude eest. Aga mida see tõdemus tegelikult tähendab? Millised on need meie patud, mille eest Jeesus Kristus surema pidi? Mis üleüldse on patt?

Meie eelneva jutu taustal võib öelda, et patt ongi see, mis eristab meie reaalsel elu meie jumalikust määratlusest. Pärast pattulangust on inimene inimesele hunt (*homo homini lupus est*, nagu ütles Plautus). Ühiskondlikud seadused võivad inimeste omavahelist suhet kontrollida, kuid nende seaduste vahelt tungib läbi ikkagi inimese vaen teise vastu. Kas me tahame seda? Ei, me võitleme sellega nagu jaksame. Kuid me ei suuda midagi paremat kui üksteise vaenamises süüdistatavate karistamine, mis on omakorda ju vägivald inimese vastu.

Kui üksteise kiusamises võib veel süüdistada inimesi, siis see, et inimesed virelevad vaesuses ja lugupidamatuses, pole enamasti nende süü. Nad on siia ilma sündinud nt vaese ja suure rahvaarvuga riigi kodanikena ning peavad oma viletsa olukorraga leppima. Näeme, et patt hoiab inimest kammitas väljaspool tema elu: midagi on valesti juba siis, kui inimene siia ilma sünnib.

Inimene on pandud seda maailma harima ja hoidma, kuid ta ei oska seda teha. Meid, eestlasi hämmastab praegusel ajal, kuidas me võime oma maa ja loodusvaradega nii vastutustundetult ümber käia. Ma ei taha praegu poolt valida vaidluses Rail Baltic'u või Tartumaa tselluloositehase üle, vaid väljendan hämmastust, kuidas ei suudeta kokku leppida selles, mil viisil oleks kõige otstarbekam meie enda kodumaad Eestit majandada. Kõik tahaksid justkui parimat, aga välja ei tule midagi. Mina ei oska seda muuga seletada kui patuga, mis inimeste meeli kammitseb.

Need on meie elumured. Kuid suurim elumure on ju see, et meie elu lõpeb kord ja enamasti vastu tahtmist. Kuidas saab üks inglitelähedane olend vastu tahtmist surra? Ka selles tuleb süüdistada pattu, midagi meist väljaspoolset, mis ei allu meie kontrollile.

Kuidas selle patuga võidelda ja kuidas seda võita? Kuidas jõuda igapäevasest kurvast reaalsusest tagasi jumaliku inimese määratluse juurde?

Siin oli tarvis Jumala enda sekkumist. Patu pidi võitma patutus. Kuid patuta saab olla ainult Jumal ise. Seepärast pidi ka patu võitma Jumal ise. Hb autor esitabki Hb 2:10 meie Jumala plaani: „Sest Jumalale, kelle päralt on kõik ja kelle läbi on kõik, oli kohane, et ta teeks kannatuste kaudu täiuslikuks nende pääste Rajaja, selle, kes viib kirkusse palju lapsi.“

Niisiis võitis Jumal patu kannatuste kaudu. Selle kaudu, et Jumal ise pidi kannatama! See tundub mõistusevastane, kuid ometi on see nii – Jumal on selle meie Pühakirja kaudu teatavaks teinud.

Kas Jumal poleks saanud pattu võita ka teisiti, pidamata ise kannatama? Lihtsalt patu hävitades, lihtsalt surma ja kuradi hävitades?

Ei oleks. Sest Jumala loomiskord pole muinasjutt, kus maailma nõiduse kütkeis hoidva nõia südame hävitamisel ärkavad kõik ohvrid nõidusunest üles. Jumala loomiskorras on igal asjal põhjus ja tagajärg. Inimene on astunud Jumala vastu ja see tegu tuleb hüvitada. Seda tegu ei saa kustutada, vaid selle eest tuleb tuua ohver.

Jeesus Kristus, Jumala Poeg sai selleks ohvriks. Tema ülesanne oli saada täiuslikuks inimeseks, koos kõigi inimlike nõrkustega. Kõigi nende elureaalsustega, mida juba eelpool loetlesin. Jeesus Kristus pidi tunda saama vihkamist, pidi kannatama piinamist ja surma. Täpselt samamoodi nagu kõik inimesed.

Jah, me võime öelda, et meie kui inimeste elu pole nii jube, et me peaksime kõike seda kannatama. Kuid juba see on jube, et me ei tea, mis meiega järgmisel hetkel juhtub. Me võime jääda haigeks, sattuda vaenamise ohvriks ja meid võib tabada äkksurm. Me oleme surma ja kuradi meelevalla all.

Täpselt sama meelevalla alla andis end ka Jeesus Kristus. Hb kirja autor kujutleb Jeesust suure ülempreestrina, kes peab Jumalale inimkonna pattude eest ohvri tooma, kõigi pattude eest korruga. Ja mida on nüüd sellel suurel ülempreestril ohvriloomaks võtta, mis nii suure ülesandega toime saaks? Ainus võimalus on ohverdada iseennast.

Alustasin jutlust inimese määratlusega, nagu see on kirjas Ps 8. See au, milleks Jumal inimese on loonud, on Jeesuses Kristuses reaalsuseks saanud. Hb autor ütleb, et Jeesus Kristus on nüüd pärjatud kirkuse ja auga surma kannatamise pärast. Jumal kohtleb nüüdsest ka kõiki inimesi, kes võtavad usus vastu Kristuse ohvrisurma, selle auväärse inimese määratluse kohaselt. Kõik meie, kes

usume Kristusesse, oleme kutsutud olema pisut alamad Jumalast, ehitud au ja austusega, seatud valitsema kogu loodu üle.

Vähem kui nädala pärast tähistame oma Eesti Vabariigi 100. juubelit. Kuidas võiks see sündmus haakuda tänase jutlusega? Kuidas võiks Eesti Vabariigi käekäik haakuda meie jumaliku inimese määratlusega?

Jah, meie tee on küll Jeesuse Kristuse läbi jõuda igavesse ellu, kuid Jeesus on meile kui kristlastele õpetanud ligimesearmastust. Meil pole küll tarvis võidelda oma kodumaa ja rahva eest, sest meie kodumaa on taevas ning meie rahvas on vennad ja õed Kristuses. Kuid meie kohus on seda siiski teha, sest Jumal on kinkinud meile ligimesearmastuse: armastuse meie perekonna, rahvuskaslaste, meie maa ja rahva vastu.

Ja täpselt samamoodi nagu Jumal, kel polnud mitte sugugi tarvis end meie patu võitmise eest alandada, tegi seda suurest armastusest meie vastu, anname ka meie kristlastena oma panuse meie maa ja rahva eest. Võrreldes Jumala ohvriga on meie ohver võib-olla väike, kuid see on siiski ilus ja hinnatav. Seepärast armastagem Jumalat üle kõige ja ligimest nagu iseennast, kuid ärgem unustagem ka oma rahvast ja riiki, mille Jumal on meile kinkinud!

Aamen.